

ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Рівень вищої освіти *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань	14 Електрична інженерія
Спеціальність	141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
Освітня програма	Електричні машини і апарати Електричні системи і мережі Електричні станції Електромеханічні системи автоматизації, електропривод та електромобільність Електротехнічні пристрої та електротехнологічні комплекси Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії Управління, захист та автоматизація енергосистем
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, осінній/весняний
Обсяг дисципліни	60 годин / 2 кредити ECTS (лекції - 18 год, практичні заняття – 18 год, самостійна робота – 24 год)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік, МКР.
Розклад занять	1 лекція – 1 раз на два тижні, 1 практичне заняття – 1 раз на два тижні
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Анацька Наталія Василівна, ст. викладач кафедри філософії http://philosophy.kpi.ua/vikladachi/ Семінарські заняття: Анацька Наталія Василівна, ст. викладач кафедри філософії http://philosophy.kpi.ua/vikladachi/
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NTgwODgyMTA5Nzg4?cjc=gz7a5bo

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

«Вступ до філософії» складено до освітніх програм «Електричні станції» «Електричні машини і апарати», «Електричні системи і мережі», «Електромеханічні системи автоматизації, електропривод та електромобільність», «Електротехнічні пристрої та електротехнологічні комплекси», «Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії», «Управління, захист та автоматизація енергосистем» підготовки бакалаврів спеціальності 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка.

Метою навчальної дисципліни є формування та закріплення у студентів наступних здатностей: К01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. К02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. К03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. К10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Предмет навчальної дисципліни – системи знань з розвитку філософської думки, основних філософських проблем, що допомагає визначити сенс та цінність людського життя, власне місце в сучасному інформаційному суспільстві, орієнтуватись у соціальних та політичних процесах, сформулювати уявлення про наукову картину світу, зрозуміти механізми становлення і розвитку людської свідомості, набути та розвинути комунікативні навички.

Програмні результати навчання: ПР11. Вільно спілкуватися з професійних проблем державною та іноземною мовами усно і письмово, обговорювати результати професійної діяльності з фахівцями та нефахівцями, аргументувати свою позицію з дискусійних питань. ПР14. Розуміти принципи європейської демократії та поваги до прав громадян, враховувати їх при прийнятті рішень.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для того щоб розпочати вивчати дисципліну «Вступ до філософії» достатньо мати природничо-наукові знання в межах програми середньої школи; знання та розуміння суспільних проблем, які визначали характер основних етапів всесвітньої історії; бути ознайомленим з творами світової та вітчизняної художньої літератури.

Освітній компонент «Вступ до філософії» має міждисциплінарний характер та інтегрує відповідно до свого предмету знання з інших освітніх і наукових галузей. Їй безпосередньо передують дисципліни з блоку історичних навчальних дисциплін, одночасно з нею вивчається дисципліна з блоку психологічних навчальних дисциплін та в подальшому вивчається дисципліна з циклу правових навчальних дисциплін.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Предмет філософії. Основні напрями, школи, течії в історії філософської думки.

Тема 1.1. Сутність та предмет філософії. Філософія як теоретична основа свідомості, наукового пізнання та світогляду.

Тема 1.2. Класична філософія: від Античності до Нового часу.

Тема 1.3. Класична філософія: напрями, школи, представники.

Тема 1.4. Некласична філософія: напрями, школи, представники.

Розділ 2. Ключові філософські проблеми.

Тема 2.1. Філософський зміст проблеми буття.

Тема 2.2. Специфіка людського буття.

Тема 2.3. Філософське поняття свідомості.

Тема 2.4. Філософські основи пізнання.

Тема 2.5. Філософське осмислення соціального буття.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Наведено рекомендовані навчальні матеріали та ресурси для засвоєння матеріалу, розглядуваного на лекційних заняттях та практичних заняттях.

Базовий

1. Вступ до філософії : конспект лекцій [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей /

КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Новіков Б.В., Богачев Р.М., Муратова І.А., Бабіна С.І., Костроміна Г.М., Пенюк В.Б., Руденко Т.П., Самарський А.Ю. – Електронні текстові дані (1 файл: 316 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 114 с. – <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48432>.

2. Вступ до філософії. Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б. В. Новіков, Р. М. Богачев, С. І. Бабіна, В. М. Зуєв, Г. М. Костроміна, Т. М. Свідло, М. І. Сторожик. – Електронні текстові дані (1 файл: 937,49 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 84 с. – <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47940>.
3. Гринів О.І. Нариси з історії філософії / Олег Гринів. – Львів: Світ, 2018. – 430 с.
4. Громов В.Є. Істрія філософії в питаннях та відповідях: навчальний посібник / В.Є. Громов, Н.Ю. Тарасова Дніпропетровськ: НГУ, 2016. - 165 с.
5. Дулуман Є.К. Філософія: курс лекцій/ Є.К. Дулуман, Н.В. Анацька. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 236 с.

Додатковий

1. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за. ред. М. Ф. Шмиголя]. - К.: Центр учбової літератури, 2017. - 412 с. // <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7378/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97.pdf>
2. Петрушенко В. Л. Філософія: Підручник. – Львів: «Магнолія 2006», 2017. – 504 с.

Інтернет-ресурси

1. Лузан А.О. Вступ до філософії / [Електронний ресурс] / Режим доступу до джерела: <https://textbook.com.ua/filosofiya/1473453638>
2. Петрушенко В.Л. Філософія / [Електронний ресурс] / Режим доступу до джерела: http://pidruchniki.ws/1584072039277/filosofiya/filosofiya_-_petrushenko_vl

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції, перелік основних питань та рекомендована література
	Розділ 1. Предмет філософії. Основні напрями, школи, течії в історії філософської думки
1	<p>Тема 1.1. Сутність та предмет філософії. Філософія як теоретична основа свідомості, наукового пізнання та світогляду.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика філософії як теоретичної свідомості і системи знань. 2. Історична зміна предмета філософії. 3. Структура філософської системи як універсального знання. 4. Відмінність філософії від міфу і релігії. 5. Функції філософії.

2	<p style="text-align: center;">Тема 1.2. Класична філософія: від Античності до Нового часу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основне питання філософії та його роль у визначенні філософських напрямів. Дві сторони основного питання філософії (онтологічна і гносеологічна). 2. Матеріалізм та ідеалізм як протилежні способи вирішення основного питання філософії: лінія Демокрита і лінія Платона в історії пізнання. 3. Види матеріалізму: стихійний натурфілософський, природничо-науковий, метафізичний, діалектичний або історичний. 4. Види ідеалізму: об'єктивний, суб'єктивний.
3	<p style="text-align: center;">Тема 1.3. Класична філософія: напрями, школи, представники.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософський монізм і дуалізм як принципи побудови системи знань (на прикладі дуалізму Р. Декарта і монізму Б. Спінози у вченні про субстанцію) 2. Монізм – вчення про буття у Середньовічній філософії. 3. Агностицизм як заперечна відповідь щодо гносеологічної сторони основного питання філософії. 4. Діалектичне вирішення основного питання у німецькій класичній філософії 19 ст. (від Канта до Гегеля і Маркса). Діалектична філософія як розмежування класичної та некласичної філософії.
4	<p style="text-align: center;">Тема 1.4. Некласична філософія: напрями, школи, представники.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Позитивізм як сцієнтичний напрям некласичної філософії (О. Конт, Г. Спенсер, Дж. Мілль). 2. Волютаризм (ірраціоналістичні вчення про світову волю А. Шопенгауера, волю до влади Ф. Ніцше). 3. Філософія життя (В. Дільтей, А. Бергсон). 4. Екзистенціалізм (С. К'єркегор, М. Гайдеггер, К. Ясперс, А. Камю, Ж.-П. Сартр). 5. Фрейдизм і психоаналіз (З. Фрейд, К. Г. Юнг, Е. Фромм). 6. Феноменологія (Е. Гуссерль). 7. Герменевтика (Х. Г. Гадамер, П. Рікер). 8. Антропологія як напрямок некласичної філософії (М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен).
Розділ 2. Ключові філософські проблеми	
5	<p style="text-align: center;">Тема 2.1. Філософський зміст проблеми буття.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософські концепції онтології. <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Матеріалістичні концепції буття. 1.2. Ідеалістичні концепції буття. 2. Основні форми і модуси буття. 3. Рух, простір, час як категоріальні визначення буття. 4. Соціальний простір та соціальний час як форми буття людей у культурі.
6	<p style="text-align: center;">Тема 2.2. Специфіка людського буття.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема людини в історії філософської думки. 2. Проблема походження людини. 3. Сутність та природа людини. 4. Проблема сенсу людського життя.
7	<p style="text-align: center;">Тема 2.3. Філософське поняття свідомості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософські концепції свідомості: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Ідеалістичне розуміння свідомості.

	<p>1.2. Матеріалістичне розуміння свідомості як вищої форми відображення дійсності.</p> <p>2. Проблема походження, розвитку і сутності свідомості.</p> <p>3. Структура свідомості, її рівні та функції. Суспільна свідомість та її форми.</p> <p>4. Свідомість та самосвідомість.</p>
8	<p style="text-align: center;">Тема 2.4. Філософські основи пізнання.</p> <p>1. Пізнання як предмет філософського аналізу.</p> <p>2. Види, рівні та форми пізнання.</p> <p>3. Методологія наукового пізнання.</p> <p>4. Проблема істини в філософії та науці.</p>
9	<p style="text-align: center;">Тема 2.5. Філософське осмислення соціального буття.</p> <p>1. Особливості буття соціального. Проблема побудови теоретичної моделі суспільства. Суспільство як система.</p> <p>2. Форми організації суспільного буття. Матеріальне та духовне виробництво.</p> <p>3. Поняття соціальної структури суспільства.</p> <p>4. Поняття інформаційного суспільства.</p> <p>5. Єдність та розмаїття всесвітньої історії. Лінійна та нелінійна модель історичного часу.</p> <p>6. Філософія глобальних проблем.</p> <p>7. Основні принципи європейської демократії та поваги до прав громадян.</p>

Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять мають сприяти засвоєнню теоретичного матеріалу з курсу «Вступ до філософії», набуттю навичок застосування основних принципів, методів та форм пізнавального процесу у професійній (науково-дослідницькій) діяльності. Основні завдання циклу семінарських занять полягають у тому, аби студенти оволоділи практикою ведення дискусійного обговорення теоретичних питань і проблем, набули навички публічних виступів.

№ з/п	Назва теми семінару, перелік основних питань, теми доповідей та рекомендована література
1.	<p>Тема 1. Філософія як специфічний тип знання та світогляд.</p> <p>1. Умови формування і виникнення філософії.</p> <p>2. Структура світоглядного знання.</p> <p>3. Характеристика основних розділів філософського знання.</p> <p>4. Місце філософії серед інших систем людського знання про світ.</p> <p>5. Роль філософії у самопізнанні людини.</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Філософія та інженерно-технічне знання.</p> <p>2. Місце електроенергетики, електротехніки та електромеханіки в структурі інженерно-технічного знання</p> <p>Першоджерела: Фрезер Дж. Золота гілка: Дослідження магії та релігії; Кессіді Ф.Х. Від міфу до логосу: становлення грецької філософії; Ортега-і-Гассет Х. Що таке філософія? ; Мамардашвілі М. Як я розумію філософію. Бернал Дж. Наука в історії суспільства.</p>

2.	<p>Тема 2. Особливості класичної філософії: від Античності до Нового часу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Космоцентризм давньогрецької філософії. 2. Теоцентризм середньовічної філософії. 3. Антропоцентризм і гуманізм філософії доби Відродження. 4. Основні риси філософії Нового часу: гносеологізм, деїзм, механіцизм. <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльна характеристика емпірично-індуктивної методології Ф. Бекона та раціоналістично-дедуктивної методології Р. Декарта. 2. Проблема субстанції: Р. Декарт (дуалізм), Б. Спіноза (монізм), Г. Лейбніц (плюралізм). 3. Історія робототехніки: від міфологічного Талоса до сучасних роботів 4. Французькі матеріалісти про людину як складну машину. 5. Механістичні уявлення про світ. 6. Природничо-наукові знання Античності, Середньовіччя, Нового часу (на вибір). 7. Історія досліджень електричних процесів (від первісних уявлень до сучасності). <p>Першоджерела: Платон Держава; Августин А. Сповідь; Декарт Р. Міркування про метод; Ж.-Ж. Руссо Про суспільний договір.</p>
3.	<p>Тема 3. Особливості класичної філософії: школи, напрями, представники.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика онтологічної і гносеологічної сторони основного питання філософії. 2. Матеріалізм як спосіб вирішення основного питання філософії. Види матеріалізму. 3. Ідеалізм як спосіб вирішення основного питання філософії. Види ідеалізму. 4. Характеристика монізму, дуалізму та плюралізму як типів онтології. 5. Агностицизм як напрям філософії. 6. Особливості діалектичної філософії. <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формула категоричного імператива І. Канта та його сутність. 2. Антропологія І. Канта. 3. Основні поняття та принципи діалектики Гегеля. 4. Натурфілософія і проблематика теоретичного природознавства у філософії Шеллінга. 5. Антропологічний матеріалізм Л. Фюрбаха. Людина як природна, чуттєво-тілесна і розумна, родова і універсальна істота. 6. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії права, або Природне право і державознавство. <p>Першоджерела: Кант І. Критика чистого розуму;</p>
4.	<p>Тема 4. Особливості некласичної філософії: напрями, школи, представники.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості некласичної філософії на відміну від класичної 2. Характеристика основних напрямів некласичної філософії: <ol style="list-style-type: none"> 1) Характеристика позитивізму як сцієнтичного напрямку некласичної філософії на прикладі вчень О. Конта, Г. Спенсера, Дж. С. Мілля; 2) Ірраціоналістичні вчення про світову волю А. Шопенгауера, волю до влади Ф. Ніцше; 3) Особливості філософії життя на прикладі вчень В. Дільтея, А. Бергсона;

	<p>4) Характеристика основних положень екзистенціалізму на прикладі вчень С. К'єркегора, М. Гайдеггера, К. Ясперса, Г.-О. Марселя, А. Камю, Ж.-П. Сартра;</p> <p>5) Психоаналітична філософія З. Фрейда, К. Г. Юнга, Е. Фромма;</p> <p>6) Феноменологія Е. Гуссерля;</p> <p>7) Герменевтичне вчення Х. Г. Гадамера, П. Рікера;</p> <p>8) Антропологічні вчення М. Шелера, Г. Плеснера, А. Гелена.</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гуманізм, проблема свободи в філософії екзистенціалізму. Проблема сутності та існування. 2. Постмодернізм як напрям сучасної філософії. 3. Час і тривалість; інстинкт, інтелект та інтуїція, «творча» еволюція і поняття «життєвого пориву» у творчості А. Бергсона. 4. Концепція психоаналізу З. Фрейда. Несвідоме в структурі особистості. 5. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма: концепція нової людини та «здорового суспільства». 6. «Аналітична психологія» К. Юнга: колективне несвідоме. 7. Е. Фромм Людина для себе. Дослідження психологічних проблем етики; <p>Першоджерела: Шопенгауер А. Світ як воля і уявлення; Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади. Сартр Ж.П. Екзистенціалізм – це гуманізм; Камю А. Бунтуюча людина; Фрейд З. Я і Воно; Гадамер Г.- Г. Актуальність прекрасного; Шелер М. Місце людини в космосі.</p>
5.	<p>Тема 5. Філософський зміст проблеми буття.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії. 2. Типи онтології (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм). 3. Основні форми і модуси буття. 4. Соціальний та культурно-історичний час та простір. <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні наукові уявлення про будову Всесвіту. 2. Визначення матерії. Форми руху матерії. Матерія і енергія. 3. Наведіть приклади форм та видів руху матерії (від механічної до соціальної). <p>Першоджерела: Аристотель. Метафізика; Гегель Г.В.Ф. Наука логіки; Сартр Ж.-П. Буття та ніщо.</p>
6.	<p>Тема 6. Специфіка людського буття.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема людини в античній філософії. 2. Проблема людини у середньовічній філософії та філософії доби Відродження. 3. Проблема людини у філософії Нового часу. 4. Проблема людини у некласичній філософії. 5. Єдність біологічного і соціального в людині. 6. Роль культури та суспільства в становленні людини. <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток уявлень про громадянина та громадянські права в історії філософії 2. Сутність проблеми людини в філософських розмислах Г. Сковороди. 3. Релігійні та філософські підходи до пояснення щастя й долі людини. 4. Проблема життя та смерті в історії філософії.

	<p>5. Уявлення про людину за доби Античності, Середньовіччя, Нового часу (на вибір).</p> <p>6. Біоетика та етика життя.</p> <p>Першоджерела: Маркузе Г. Одномірна людина; Сковорода Г. Дружня розмова про душевний світ; Сковорода Г. Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті; Фромм Е. Втеча від свободи.</p>
7.	<p style="text-align: center;">Тема 7. Філософське поняття свідомості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема походження та сутність свідомості. 2. Відображення та його форми. 3. Структура, форми та рівні свідомості. 4. Соціальна природа свідомості. Свідомість і праця. Свідомість і мова. 5. Суспільна свідомість та її форми. 6. Свідомість та самосвідомість. <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Онтологічні виміри духу. Співвідношення понять дух, душа, духовність. 2. Проблема ідеального. 3. Свідомість і мова. <p>Першоджерела: Декарт Р. Пристрасті душі; Юнг К.-Г. Архетипи та колективне несвідоме; Юркевич П.Д. З науки про людський дух.</p>
8.	<p style="text-align: center;">Тема 8. Філософські основи пізнання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність пізнання в історії філософії. 2. Особливості і структура пізнавального процесу. 3. Методи і прийоми пізнання. 4. Особливості процесу пізнання в галузі електричної інженерії 5. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні. 6. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні. 7. Наукове пізнання та його особливості. <p>Завдання для самостійної роботи</p> <p>Які методи та прийоми пізнання використовують для дослідження електромеханічних та електроенергетичних систем.</p> <p>Першоджерела: Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі; Беранл Дж. Наука у розвитку суспільства; Хайдеггер М. Питання про техніку; Кун Т. Структура наукових революцій.</p>
9.	<p style="text-align: center;">Тема 9. Філософське осмислення соціального буття.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія історії як філософське знання. 2. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість. 3. Лінійна та циклічна історіософські концепції. 4. Філософське розуміння культури та цивілізації. 5. Теорії постіндустріального та інформаційного суспільства. 6. Філософія техніки. 7. Концепт «суспільства ризику» як основа теоретичної рефлексії техногенного суспільства. 8. Сутність екологічного імперативу виживання людства. <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проілюструйте різні моделі розвитку культури (цивілізації) на конкретних прикладах.

Першоджерела: Ясперс К. Сенс та призначення історії; Шпенглер О. Занепад Європи; Тоффлер А. Третя хвиля; Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас.
--

6. Самостійна робота студента

Засвоєння змісту дисципліни «Вступ до філософії» разом із аудиторними заняттями передбачає виконання студентами самостійної роботи з метою самоконтролю знань та підготовки до занять. Систематична самостійна робота дає можливість закріпити матеріал курсу, акцентує увагу на головних проблемах тем, що вивчаються.

Самостійна робота студентів передбачає:

1. підготовку усних відповідей за тематикою семінару;
2. підготовку до участі у обговоренні питань семінарів;
3. опрацювання першоджерел;
4. підготовку до модульної контрольної роботи.

З дисципліни «Вступ до філософії» передбачена навчальним планом **МКР**.

МКР виконується на семінарському занятті у формі тестування (можливе використання платформи Сікорський).

Перелік питань до МКР – ч.1:

1. Предмет філософії. Філософія як теоретична свідомість та теоретична основа світоглядного знання.
2. Філософія та світогляд.
3. Загальне та відмінне у філософії та інших історичних типах світогляду: філософія та міф.
4. Загальне та відмінне у філософії та інших історичних типах світогляду: філософія та релігія.
5. Історична зміна предмета філософії.
6. Характеристика основних розділів філософського знання.
7. Філософія як основа наукового пізнання і джерело розвитку наук.
8. Філософія та медико-біологічні знання.
9. Місце та функції філософії в культурі.
10. Основне питання філософії та його роль у визначенні філософських напрямів. Дві сторони основного питання філософії (онтологічна і гносеологічна).
11. Матеріалізм та ідеалізм як протилежні способи вирішення основного питання філософії: лінія Демокрита і лінія Платона в історії пізнання.
12. Види матеріалізму: стихійний натурфілософський, природничо-науковий, метафізичний, діалектичний або історичний.
13. Види ідеалізму: об'єктивний, суб'єктивний.
14. Монізм, дуалізм та плюралізм як типи онтології.
15. Філософський монізм як принцип побудови системи знань на прикладі монізму Б. Спінози у вченні про субстанцію.
16. Філософський дуалізм як принцип побудови системи знань на прикладі дуалізму Р. Декарта у вченні про субстанцію.
17. Монізм – вчення про буття у Середньовічній філософії (Августин Арелій, Фома Аквінський)
18. Агностицизм в античній філософії.
19. Агностицизм у вченні Д. Юма.
20. Агностицизм у вченні І. Канта.
21. Діалектика меж і можливостей людського пізнання у вченні І. Канта.

22. Діалектика Й.Г. Фіхте.
23. Принципи діалектичного розвитку у вченні В.Ф. Шеллінга.
24. Ідеалістична діалектика Г.В.Ф. Гегеля
25. Характеристика основних законів діалектики.
26. Особливості матеріалістичної діалектики К. Маркса та Ф. Енгельса.

Перелік питань до МКР – ч. 2:

1. Кінець класичної філософії і умови появи неklasичної. Особливості неklasичної філософії на відміну від класичної.
2. Позитивізм як сцієнтичний напрям неklasичної філософії (О. Конт, Г. Спенсер, Дж. С. Мілль);
3. Волюнтаризм (ірраціоналістичні вчення про світову волю А. Шопенгауера, волю до влади Ф. Ніцше);
4. Філософія життя (В. Дільтей, А. Бергсон).
5. Екзистенціалізм (С. К'єркегор, М. Гайдеггер, К. Ясперс, Г.-О. Марсель, А. Камю, Ж.-П. Сартр)
6. Фрейдизм і психоаналіз (З. Фрейд, К. Г. Юнг, Е. Фромм)
7. Феноменологія (Е. Гуссерль)
8. Герменевтика (Х. Г. Гадамер, П. Рікер)
9. Антропологія як напрям неklasичної філософії (М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен).
10. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії.
11. Типи онтології (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм).
12. Основні форми і модуси буття.
13. Рух, простір, час як категоріальні визначення буття.
14. Соціальний та культурно-історичний час та простір.
15. Концепції людини в історії філософії: загальна характеристика.
16. Проблема людини в античній філософії.
17. Проблема людини у середньовічній філософії та філософії доби Відродження.
18. Проблема людини у філософії Нового часу.
19. Проблема людини у неklasичній філософії.
20. Сутність та природа людини.
21. Людина як особистість та типи особистості.
22. Категорії людського існування (осмислення сенсу життя, смерті та безсмертя людини).
23. Розвиток уявлень про громадянина та громадянські права в історії філософії
24. Пізнання як предмет філософського дослідження.
25. Основні складові пізнавальної діяльності: суб'єкт, об'єкт, мета, ціль, засоби, результат. Рівні та форми пізнання.
26. Поняття методу та методології пізнання. Класифікація пізнавальних методів.
27. Теорія як найрозвинутіша форма наукового пізнання. Поняття закону.
28. Вчення про істину, її основні характеристики. Теорії істини.
29. Особливості буття соціального. Проблема побудови теоретичної моделі суспільства. Суспільство як система.
30. Форми організації суспільного буття. Матеріальне та духовне виробництво.
31. Поняття соціальної структури суспільства.
32. Поняття інформаційного суспільства.
33. Єдність та розмаїття всесвітньої історії. Лінійна та нелінійна модель історичного часу.
34. Філософія техніки.

Політика та контроль

Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Система вимог, які викладач ставить перед студентом:

- *правила відвідування занять: відповідно до Наказу 1-273 від 14.09.2020 р. заборонено оцінювати присутність або відсутність здобувача на аудиторному занятті, в тому числі нараховувати заохочувальні або штрафні бали. Відповідно до РСО даної дисципліни бали нараховують за відповідні види навчальної активності на лекційних та практичних заняттях.*
- *правила поведінки на заняттях: студент має можливість отримувати бали за відповідні види навчальної активності на лекційних та практичних заняттях, передбачені РСО дисципліни. Використання засобів зв'язку для пошуку інформації на гугл-диску викладача, в інтернеті, в дистанційному курсі на платформі Сікорський здійснюється за умови вказівки викладача;*
- *політика дедлайнів та перескладань: якщо студент не проходив або не з'явиться на МКР (без поважної причини), його результат оцінюється у 0 балів. Перескладання результатів МКР не передбачено;*
- *політика щодо академічної доброчесності: Кодекс честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf> встановлює загальні моральні принципи, правила етичної поведінки осіб та передбачає політику академічної доброчесності для осіб, що працюють і навчаються в університеті, якими вони мають керуватись у своїй діяльності, в тому числі при вивченні та складанні контрольних заходів з дисципліни «Вступ до філософії»;*
- *при використанні цифрових засобів зв'язку з викладачем (мобільний зв'язок, електронна пошта, переписка на форумах та у соцмережах тощо) необхідно дотримуватись загальноприйнятих етичних норм, зокрема бути ввічливим та обмежувати спілкування робочим часом викладача.*

Відвідування занять (для синхронного режиму)

Відвідування лекцій, семінарських занять, а також відсутність на них, не оцінюється.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомні життєві обставини), студенту надається можливість виконати контрольне завдання протягом найближчого тижня.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (РСО)

Поточний контроль: *вправи на лекційних заняттях, МКР, виконання завдань до практичних занять.*

Календарний контроль: *провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.*

Семестровий контроль: *залік.*

Умови допуску до семестрового контролю: виконані завдання до практичних занять, семестровий рейтинг більше 30 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
95-100	Відмінно
85-94	Дуже добре
75-84	Добре
65-74	Задовільно
60-64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Менше 30	Не допущено

Загальна рейтингова оцінка студента після завершення семестру складається з балів, отриманих за:

- виконання завдань до практичних занять;
- виконання модульної контрольної роботи (МКР);
або
- виконання залікової роботи.

Практичні заняття	МКР	Залік
72	28	100

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

1. Робота на семінарських заняттях:

Ваговий бал – 8. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює 8 балів × 9 видів робіт = 72 бали.

До видів робіт відносяться: відповіді на семінарах, участь у обговоренні питань семінарів; опрацювання першоджерел.

- Відповіді на семінарських заняттях. Ваговий бал – 8. Кількість відповідей - 3. (Максимальна кількість балів - 24).
- Участь у обговоренні питань семінарів. Ваговий бал – 8. Кількість відповідей - 2. (Максимальна кількість балів - 16).
- Опрацювання першоджерел. Ваговий бал – 8. Кількість відповідей (есе) - 4. (Максимальна кількість балів - 32).

Чотири рівні оцінювання:

“відмінно” – повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, правильно і обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних комунікативних ситуаціях — 8 балів;

“добре” – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з несуттєвими недоліками, які допускає студент –7-6 балів;

“задовільно” – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації), студент засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає неточності -5 - 4 бали;

“незадовільно” — відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 3-0 балів.

2. Виконання модульної контрольної роботи:

Ваговий бал - 14. Загальна кількість балів 28 (може бути дві частини МКР)

Модульний контроль (максимальна кількість балів за одну частину МКР складає 14):

14 балів – “відмінно”, – повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на поставлені питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання,

ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні; студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу.

12-13 балів–“добре”, не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; незначні неточності у відповідях.

10-11 балів–“задовільно”, відсутність відповіді на певні питання, або неправильна відповідь на них, що свідчить про поверхове ознайомлення студента з навчальним матеріалом або значні похибки у відповідях.

0-9 балів– “незадовільно”, тобто незасвоєння окремих тем.

Відповідь на тестове завдання з варіантами відповідей оцінюється у такому ж процентному відношенні.

За результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у «Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського».

Календарний контроль реалізується шляхом визначення рівня відповідності поточних досягнень (рейтингу) здобувача встановленим і визначеним в РСО критеріям. Умовою отримання позитивної оцінки з календарного контролю з навчальної дисципліни (освітнього компонента) є значення поточного рейтингу здобувача не менше, ніж 50 % від максимально можливого на час проведення такого контролю. Незадовільний результат двох календарних контролів з освітнього компонента не може бути підставою для недопущення здобувача до семестрового контролю з цього освітнього компонента, якщо здобувач до початку семестрового контролю виконав усі умови допуску, які передбачені РСО.

Проміжна атестація студентів є календарним рубіжним контролем, метою проведення якого є підвищення якості навчання та моніторинг виконання графіка освітнього процесу здобувачами.

Критерії оцінювання календарного контролю

Термін контролю	Перший контроль 7-8 тиждень семестру	Другий контроль 14-15 тиждень семестру
Критерій: поточні досягнення (рейтинг)	≥ 15 бали	≥ 30 балів

Результати календарного контролю заносяться викладачем у модуль «Календарний контроль» Електронного кампусу.

Заохочувальні бали передбачені за виконання творчих робіт з дисципліни (наприклад, участь у факультетських, інститутських олімпіадах з філософії, участь у конкурсах студентських наукових робіт, участь у наукових конференціях).

Штрафні бали не передбачені.

Заохочувальні та штрафні бали не входять до основної шкали РСО, а їхня сума не може перевищувати 10% рейтингової шкали.

Семестровий контроль: ЗАЛІК

Максимальна сума балів за роботу у семестрі складає 100 балів. Необхідною умовою допуску до заліку виконані завдання до практичних занять, семестровий рейтинг не менше

30 балів. На заліку студенти виконують письмову контрольну роботу за тематикою кредитного модуля. Залікові питання завдання визначаються викладачем і відповідають переліку питань, наведеному у Додатку 1 до силабусу.

За умови виконання вимог допуску до семестрового контролю та отримання не менше 60 балів стартового рейтингу студент має право переведення балів стартового рейтингу у підсумкову оцінку за дисципліну.

За умови виконання вимог допуску до семестрового контролю та отримання студентом від 40 до 59 балів (включно), або якщо студент отримав 60 чи більше балів та хоче підвищення оцінки за дисципліну, він зобов'язаний писати залікову контрольну роботу, при цьому стартовий рейтинг студента скасовується, а оцінка за залікову контрольну роботу є підсумковою за дисципліну.

Залікове завдання містить 3 залікових питання. Перше залікове питання оцінюється максимально у 34 бали, друге та третє залікові питання оцінюються максимально у 33 бали кожне.

- Критерії оцінювання першого залікового питання:
- «відмінно», повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – 32-34 балів;
- «дуже добре», майже повна відповідь на питання у обсязі не менш, ніж 85% потрібної інформації, або незначні неточності – 29-33 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, або незначні неточності) – 25-28 балів;
- «задовільно», неповна відповідь у обсязі не менш ніж 65% потрібної інформації та деякі несуттєві помилки – 22-24 балів;
- «достатньо», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі суттєві помилки) – 20-21 балів;
- «незадовільно», незадовільна відповідь – 0 балів.

Критерії оцінювання другого та третього залікових питань:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – 32 – 33 балів,
- «дуже добре», майже повна відповідь на питання у обсязі не менш, ніж 85% потрібної інформації, або незначні неточності – 29-31 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, або незначні неточності) – 25-28 балів;
- «задовільно», неповна відповідь у обсязі не менш ніж 65% потрібної інформації та деякі несуттєві помилки – 22-24 балів;
- «достатньо», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі суттєві помилки) – 20 – 21 балів;
- «незадовільно», незадовільна відповідь – 0 балів.

Остаточний рейтинг студента складає суму балів, отриманих за виконання всіх завдань, передбачених РСО, або за виконання залікового завдання.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів.

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів після ознайомлення з результатом, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

Додаткова інформація з дисципліни.

Організація освітнього процесу може здійснюватися з використанням технологій дистанційного навчання: система Електронний кампус, ресурси платформи дистанційного навчання «Сікорський», сервіс «Google Classroom». Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни і засвоєння матеріалу використовуються сервіси для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку (наприклад, «Zoom», «Google Meet»), електронна пошта, месенджери (Viber, WhatsApp, Telegram, google документи).

Орієнтовний перелік питань на залік

1. Поясніть онтологічні та світоглядні передумови виникнення філософії.
2. Поясніть способи та форми буття філософії.
3. Що таке філософія? Предмет, структура та роль у формуванні Європейської культури.
4. Поясніть сутність, структуру та історичні типи світогляду.
5. Розкрийте взаємозв'язок філософії та світогляду.
6. Поясніть взаємозв'язок філософії та інженерно-технічного знання.
7. Порівняйте західну та східну моделі (парадигми) філософії.
8. Проаналізуйте космоцентризм античної філософії, коло її основних проблем.
9. Поясніть переорієнтацію античного філософування від проблем космосу до людини та етичний раціоналізм Сократа.
10. Проаналізуйте вчення Платона про ідеї, його етичні та політичні погляди.
11. Сутність теорії держави у Платона та Аристотеля.
12. Розкрийте сутність вчення Аристотеля про причини та початки буття та пізнання.
13. Розкрийте актуальність етичної проблематики в філософії епохи еллінізму.
14. Поясніть теоцентризм філософії Середньовіччя.
15. Концепція нової науки та наукового методу в філософії Ф. Бекона та Р. Декарта.
16. Поясніть сутність емпірично-індуктивної методології Ф. Бекона.
17. Поясніть значення правил мислення та раціоналістичної методології Р. Декарта у науковому пізнанні.
18. Назвіть та прокоментуйте основні ідеї філософії Б. Спінози.
19. Розкрийте основні положення вчення Г. Ляйбніца про монади.
20. Сформулюйте новий соціальний ідеал у філософії Просвітництва.
21. Проаналізуйте основні філософські ідеї І. Канта, дайте визначення категоричного імперативу.
22. Розкрийте сутність об'єктивного ідеалізму Г. Гегеля на прикладі створеної ним системи.
23. Проаналізуйте діалектичний метод Г. Гегеля.
24. Розкрийте сутність антропологічного матеріалізму Л. Феєрбаха.
25. Поясніть сутність матеріалістичного розуміння історії в філософії К. Маркса.
26. Поясніть особливості некласичної філософії на відміну від класичної.
27. Назвіть основні наукові відкриття в галузі електричної інженерії.
28. Проаналізуйте основні положення позитивізму та його розвиток у ХХ ст.
29. Поясніть філософію Ф. Ніцше як метафізику волі та переоцінку цінностей.
30. Розкрийте зміст проблеми несвідомого в психоаналітичній антропології З. Фрейда.
31. Визначте місце концепції людини у філософії Е. Фромма.
32. Поясніть феноменологію як нову методологію дослідження свідомості у ХХ ст.
33. Охарактеризуйте екзистенціалізм Ж.П. Сартра.
34. Розкрийте особливості концепції абсурду в філософії А. Камю.

35. Охарактеризуйте позитивізм та його історичні форми.
36. Розкрийте сутність проблеми людини в філософських роздумах Г. Сковороди.
37. Назвіть основні положення філософського вчення про буття та основні форми буття.
38. Охарактеризуйте філософські та природничо-наукові концепції простору і часу.
39. Розкрийте сутність категорії руху як способу існування реальності. Проаналізуйте проблему свідомості в історії філософії.
40. Проаналізуйте властивості та структуру свідомості.
41. Розкрийте взаємозв'язок свідомості та мови.
42. Охарактеризуйте структуру та сутність суспільної свідомості.
43. Поясніть взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні.
44. Порівняйте форми чуттєвого та логічного пізнання. Розкрийте їх роль у науковому пізнанні.
45. Дайте типологію та розкрийте сутність методів наукового пізнання.
46. Охарактеризуйте особливості процесу пізнання в галузі електричної інженерії.
47. Охарактеризуйте сутність філософського вчення про істину.
48. Поясніть характеристики та критерії істини.
49. Проаналізуйте філософські проблеми антропогенезу.
50. Проаналізуйте ознаки людського в людині.
51. Охарактеризуйте біологічне та соціальне в людині.
52. Сформулюйте глобальні проблеми сучасності. Дайте їх аналіз.
53. Визначте основні принципи біоетики.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Ухвалено на засіданні кафедри філософії (протокол № 1 від 30.08.2022 р.).

Погоджено Методичною комісією ФЕА (протокол №1 від 31 серпня 2022р.).